

Marko Ciciliani ; Controleer De Onvoorspelbaarheid

Tijdens improvisatie-concerten van diverse plimage stond hij daar achter zijn mixer met effectapparatuur de meest verschrikkelijke geluiden te produceren met die zeer vriendelijke, enigzins lijkzige glimlach. Soms verrassend subtiel, dan weer als een digitale storm die even plotseling opstak als verdween. De schuiven van de mixer bedienend als waren ze de toetsen van een concertpiano.

Hoewel niet helemaal ongewoon binnen elektronische kringen is het gebruik van de No Input Mixer toch een tamelijk nieuw verschijnsel en interessant genoeg voor een nadere beschouwing. Ciciliani is eigenlijk ook nog & niet in de laatste plaats een zeer verdienstelijk componist die stukken schrijft voor oa. Het Maarten Altena Ensemble en een tweetal CD's maakte. (zie ook ; www.ciciliani.com) Het interview ging vooraf aan weer zo'n legendarisch concert in de Kraakgeluiden-reeks te Amsterdam.

Lukas ; De oorspronkelijke reden dat ik jou om dit interview vroeg was dat ik het verhaal wilde weten achter de no input mixer...

Marko ; Het verhaal is eigenlijk vrij simpel, ik ben het fenomeen van de no-input mixer, dus over feedback dat binnen een mengpaneel ontstaat, per toeval een jaar of tien geleden tegengekomen en ik was meteen onder de indruk... Dat was in een studio van het conservatorium in New York waar ik toen studeerde. Ik werkte aan een stuk waar op een gegeven moment het ontstaansproces van de feedback centraal staat en zo'n beetje het hoogtepunt van 't stuk vormt.

Mijn leraar, Elias Tannenbaum, was een vrij oude man die opgroeide met de analoge synthesiser die hem sterk aan deze electronica deed denken en hij vond het daarom eigenlijk een beetje ouderwets en in die zin niet interessant. Hij heeft het niet echt toegejuicht om daarmee verder te gaan.

Lukas ; Hoe werkt dat eigenlijk, feedback binnen een mixer ?

Marko ; Ik had iets opgenomen en ik wilde er gewoon galm opzetten. Ik heb het signaal van de opname met een auxilairy naar de galm gestuurd en het signaal van de galm weer terug naar de mixer.

Toen dacht ik, ok, ik stuur het nu via de auxilery naar de galm, wat gebeurt er als ik het signaal van de galm weer naar de galm stuur, dus gewoon de auxilery opendraai van het kanaal waar de galm binnenkomt... Dat resulteerde in een leuke feedback... Achteraf bleek dat je de galm helemaal niet nodig had. Je kunt direct van de auxilairy output naar een kanaal in en daar een auxilery opendraaien en dan heb je meteen een feedback

En dat kan je op veel verschillende manieren maken dus met auxilairy's of met subgroepen of met de direct-outs van de mixer en theoretisch is dat allemaal hetzelfde maar ze klinken allemaal een klein beetje anders.

Eigenlijk heb ik pas vijf jaar later voor de eerste keer deze techniek gebruikt toen ik een stuk maakte voor een danseres dat ik ook zelf uitvoerde. Ik speelde piano en heb een beetje electronica aangestuurd, en daar wilde ik de feedback eigenlijk alleen maar gebruiken om de klank een beetje scherper te maken. Ik gebruikte de sinustonen van een synthesiser om in hetzelfde kanaal ook weer een beetje feedback te veroorzaken die niet altijd te horen was maar het wel een sterke invloed op de kleur van de klank had. Dat vond ik zeer spannend en daarna heb ik mijn onderzoek met interne feedbacks steeds meer verdiept.

Enkele jaren later heb ik een stuk voor piano geschreven en daarin alle electronica met feedback gemaakt, niet live. Ik heb alles opgenomen met protocols en dan verder bewerkt. Dat stuk heet trouwens Tullius Rooms en komt binnenkort uit op het 'Unsounds' label. Min of meer in dezelfde tijd begon ik weer met improviseren. Als tiener heb ik veel geïmproviseerd maar was helemaal gestopt...

Lukas ; Met welk instrument ?

Marko ; Toen piano...nu improviseer ik eigenlijk alleen nog met de no-input mixer. Die zelfde tijd, dat was 1999, begon de serie 'Kraakgeluiden In De Binnenstad' in Amsterdam. Dat gaf me de gelegenheid

om op een experimentele manier met electronica op te kunnen treden en de no-input mixer als live instrument te ontwikkelen en te gebruiken.

Lukas ; Waarom vindt je het mooi ?

Marko ; Ik vindt de klank bijzonder omdat het zo'n ongetemde ruwe klank is en dat je niet met een commercieel instrument te maken hebt waarbij iemand anders al heeft bedacht wat voor muziek daar mee gemaakt kan worden... De manier waarop instrumenten worden gebouwd is een weerspiegeling van de muziek die er op gespeeld gaat worden. In het toetsenbord van een piano is bijvoorbeeld de c majeur toonladder te vinden, de verdeling van de fretten op een gitaar geeft de westerse stemming weer enzovoorts...

Dat een mengpaneel ineens als muziekinstrument wordt gebruikt is natuurlijk ook het resultaat van een muzikale ontwikkeling maar toch werd het mengpaneel ontwikkeld om daarmee geluiden te mengen, niet om interne feedbacks te controleren. Daarom moet je je eigen manier van bespelen ontwikkelen en dat vind ik heel spannend. Je kunt niet terugkijken naar een lange traditie van vertolkers, die al eeuwen lang hetzelfde instrument hebben gespeeld.

In die zin is de no-input mixer met "self-built instruments" te vergelijken.

Anderzijds vind ik het persoonlijk ook leuk iets te gebruiken dat er al bestaat; je kunt gewoon elke huis, tuin en keuken-mixer voor feedbacks gebruiken.

Lukas ; De onbeheersbaarheid is ook belangrijk ?

Marko ; Ja, je kunt het natuurlijk wel redelijk goed controleren maar het instrument heeft zeker een eigen leven....

Lukas ; Je noemt het al een instrument ?

Marko ; Ik vind het ook een instrument

Lukas ; Dat betekent dat je er dingen voor kan schrijven die je ook zou kunnen spelen ?

Marko ; Ja, ik heb vorig jaar voor de eerste keer een compositie gemaakt, een solo stuk van bijna een half uur. dat is natuurlijk niet op conventionele manier genoteerd maar er bestaat wel een partituur en ik kan het altijd min of meer op dezelfde manier uitvoeren.

En eigenlijk vindt ik dat het rekening houden met het onvoorspelbare gedrag van de no-input mixer ook samenhangt met de andere manieren waarop ik componeer.

In bijna al mijn composities van de afgelopen vier jaar heb ik de uitvoerders de mogelijkheid gegeven hun invloed op het gespeelde uit te oefenen. Soms door middel van flexibele vormen, soms via een notatie die voor meerdere uitleg vatbaar is, soms door 'instant composing on the spot' waarbij ik wel al de spelregels heb vastgelegd. Ik gebruik niet zo veel improvisatie...

Ik vind het interessant om enerzijds iets te controleren en een duidelijk omlijnd idee in te brengen en aan de andere kant ook afhankelijk te zijn van wat de musici er mee doen. Ik heb altijd dezelfde situatie met de no-input mixer; ik heb wel een idee maar ik heb met het eigen leven van de mixer te maken en moet daar mee om kunnen gaan.

Lukas ; Dus de willekeur brengt schoonheid ?

Marko ; Ik zou het anders zeggen, maar daar komt 't op neer. Willekeur vindt ik geen mooi begrip, maar wat ik spannend vindt is om een houding te hebben waarmee je open bent voor onverwachte dingen.

Ik ben nog steeds gefascineerd door het oorspronkelijke idee van experimentele muziek. Een manier van werken waarbij je niet precies weet wat er uitkomt. Mijn stukken zijn in hun eindresultaat soms onvoorspelbaar maar altijd probeer ik ze op een manier te noteren die leidt naar een variabel doch authentiek eindresultaat.

Mijn werk is dus een soort onderzoek dat mede door mijn nieuwsgierigheid wordt geleid. Dat geldt zowel voor de composities als voor mijn werk met de no-input mixer.

Lukas ; Wat nu de no input mixer is, was vroeger een orkest ?

Marko ; Niet helemaal. Er blijft een verschil of ik voor iemand anders of voor mijzelf componeer. Dat heb ik me gerealiseerd toen ik bezig was met een solo compositie voor No Input Mixer ; eerst wilde ik het op een manier benaderen alsof ik iets voor iemand anders zou schrijven maar als ik voor andere

mensen schrijf probeer ik een idee in te brengen en dan de ruimte open te laten voor de uitvoerder maar als ik voor mezelf schrijf is het een beetje raar om me tegelijkertijd van de uitvoerder te distantiëren...

Lukas ; Heb je ook wel een beetje nagedacht over wat no input mixer betekent ?

Marko ; Er zit een soort weigering in. Je gebruikt dingen zonder dat je doet waar ze eigenlijk voor zijn gemaakt. Toshimaru Nakomura was, zover ik weet de eerste die consequent het begrip no-input mixer heeft gebruikt. In de Tokyo scene ontstond daaromtrent de 'no-input school' -met oa. Sachiko M- die volgens mij tegelijkertijd een esthetische consensus had. Toen ik met de No Input Mixer begon kende ik ze nog niet, nu zou ik graag eens met deze mensen van gedachten willen wisselen...

Lukas ; En in psychologische zin, zoiets als ; no input mixer; dat ben ik ?

Marko ; In die zin dat ik het leuk vindt om met onvoorspelbaarheden te maken te hebben...en in die zin heb ik er ook veel van geleerd, bijvoorbeeld hoe je omgaat met harmonische systemen want daar heb je heel weinig controle over en uiteindelijk ontwikkel je wel een gevoel daarvoor, of dat wel of niet kan, zonder dat je een heel geraffineerd microtonaal systeem hebt ontwikkeld of iets dergelijks...

verklarende woordenlijst ;

No Input Mixer - mengpaneel dat dusdanig wordt gebruikt dat er geen externe geluidsbronnen nodig zijn om het geluid voort te brengen.

Auxiliary - een extra output van een kanaal dat wel via de toonregeling maar niet via de master gaat

Direct Out - directe uitgang van een kanaal, niet via de master

Microtonaal - afwijkend van het westerse 12-toonstelsel, alle kwart (of minder) tonen tussen de tonen in .

Analoge Synthesiser - het geluid gaat via stroompjes, vergeet die fukking nullen en enen ! (Het geluid wordt opgewekt en gemoduleerd via elektronische circuits).

Feedback - geluidslus, in mooi (?) nederlands. 'Terugkoppeling' is pas echt een verhelderend woord, zegt het voort. Output (ook) naar input, waardoor liefelijk gefluit kan ontstaan, met behulp van de toonregeling kan , indien gewenst de frequentie (toonhoogte) beïnvloed worden.

Galm - De(meestal digitaal)gesimuleerde akoestiek van een bepaalde ruimte.

Kraakgeluiden In De Binnenstad - Concertserie met improvisatiemuziek in Amsterdam die begon in de gekraakte Kalenderpanden, na de ontruiming voortgang vond aan de gekraakte Filmacademie (Overtoom) en momenteel wegens brandweerperikelen aldaar verhuist is naar Zaal 100.

Master ; de master is de optelsom aller kanalen van een mixer , die naar de geluidsversterkingsinstallatie (of whatever) wordt gestuurd.